

bogatym albumie – 312 zdjęć, wśród których są między innymi niemieckie fotografie archiwalne. Dzięki nim możemy prześledzić wygląd obiektu od dawnych czasów. Szczególnie napawa nas dumą polski wkład powojenny, uwidoczniiony na zdjęciach w najbardziej sugestywnej postaci.

Adam Wajrak. 2012. **Przewodnik prawdziwych tropicieli – LATO**. ss. 155. Wydanie II. Drukarnia Perfekt. Warszawa.

Mamy czas wakacji. Każdy z nas spędza je w inny sposób, w różnych miejscach na świecie i w Polsce. Gdziekolwiek jesteśmy, na naszym podwórku, za płotem czy też setki bądź tysiące kilometrów od domu, czy tego chcemy czy nie kontaktujemy się z otaczającą nas przyrodą. To właśnie latem tak trudno dostrzec, wypatrzyć pewne zwierzęta czy rośliny. Dlatego też na te najcieplejszą w naszym klimacie porę roku Adam Wajrak proponuje „Przewodnik prawdziwych tropicieli – LATO”.

Adam Wajrak jest przyrodnikiem i dziennikarzem „Gazety Wyborczej”. Już od dziecka zajmuje się wnikliwym i dokładnym obserwowaniem przyrody. Czytając „Przewodnik...” wyczuwa się pasję i zaangażowanie Autora, które mają na celu nawet największego laika wprowadzić w świat przyrody. Opisywane przez Wajraka rady i wskazówki jak podejść trudno dostępne zwierzę, zwracając przy tym uwagę na jego psychikę, są technikami wypracowanymi i sprawdzonymi w terenie przez samego Autora. Warto wspomnieć, iż książka ta jest jedną z czterech składających się na cały cykl. Pozostałe „Przewodniki prawdziwych tropicieli” zostały napisane pod kątem trzech pozostałych pór roku: WIOSNY, JESIENI i ZIMY.

Książka ta jest podzielona na siedem rozdziałów, które tematycznie zostały poświęcone głównie zwierzętom występującym od południa Polski (1 rozdział: „Tatry”) po północ (6 rozdział: „Nadmorskie

W sumie monografia dr Mularczyk jest godnym zwieńczeniem obchodzonej obecnie dwusetnej rocznicy założenia Ogrodu Botanicznego we Wrocławiu i dlatego należy ją upowszechnić.

dr Roman Karczmarczyk

plaże”). W ostatnim rozdziale czytelnik może się dowiedzieć, iż nawet w ruchliwym i gwałtownym mieście można spotkać dzikie mini zoo (7 rozdział: „Lato w mieście”). W poszczególnych rozdziałach zostały w bardzo przystępny sposób przedstawione informacje o biologii, ekologii i etologii zwierząt. Z tychże właściwości danego gatunku wynikają sposoby poszukiwania charakterystycznej dla danego regionu fauny, np. pelzaczy, susłów, chomików, węży i in.

Wajrak w swojej książce instruuje również jaką miksturę powinni wykonać miłośnicy motyli, by je zwabić do swojego ogrodu. Tłumaczy również jak rozpoznać węża po zrzuconej wylince oraz czy jad żmii jest naprawdę niebezpieczny dla człowieka. Autor podaje także jak po kolorze oczu świecących w ciemności, wywnioskować czy patrzy na nas roślino- czy mięsożerca. Czytając tę pozycję książkową można także wzbogacić swoją wiedzę o to jakie zwierzę patrzy na nas z iglicy Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, a także ile igieł ma jeź. Po lekturze tej książki czytelnik dowie się co dla Autora jest nudne jak „flaki z olejem”.

Dodatkowym atutem „Przewodnika...” są praktyczne wskazówki dla przyrodnika – podróżnika, który będąc w terenie może natknąć się na różne przeszkody bądź utrudnienia. Między innymi Adam udziela rad jak zachować się w czasie burzy, co jest niezbędnym wyposażeniem turysty w górach, jak rozmawiać z helikopterem, a także jak zrobić podwodne zdjęcie bez używania drogiego sprzętu. Autor podaje „10 kleszczowych przykazań”, które są bardzo istotne głównie, choć nie tylko, latem. Te i inne cenne wskazówki w książce znajdują się na specjalnie wydzielonych poletkach, przypominających notatki wyrwane z pośliskiego zeszytu. Jedynym minusem tych wyżej wspomnianych pól, jest to, że często umieszczone są one dość niefortunnie, gdyż przerywają podejmowany przez Autora wątek, co może być kłopotliwe w odbiorze dla czytelnika.

Książka ta została wydana w 2012 r. i obejmuje ponad 150 stron. Pozycja ta jest bardzo bogato ilustrowana rysunkami wykonanymi przez Michała Skakuja, rysownika i doktora ornitologii, który w zabawny sposób odzwierciedla przyrodę. Na pierwszy rzut oka (już sama okładka zawiera wielobarwne rysunki), może wydać się, iż jest to książka adresowana

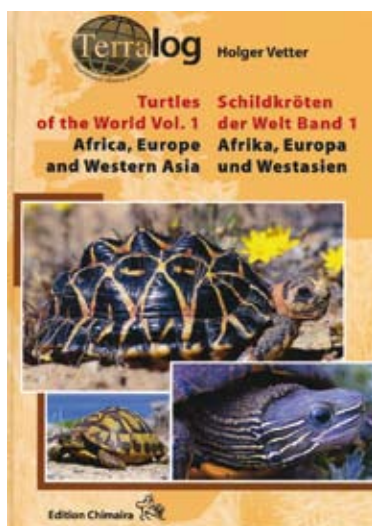
dla dzieci. Jednak nie dajmy się zwieźć pozorom, gdyż pod tą barwną szatą graficzną kryje się wiele cennych informacji i wskazówek, z których bez wątpienia mogą skorzystać zarówno ci mali jak i ci duzi przyrodnicy.

Osobiście uważam, iż w prostocie słowa i rysunku tkwi moc przekazu tej książki. Przekazu, który na długo pozostanie w pamięci każdego czytelnika. Książ-

ka ta kosztuje około 30 zł i bez wątpienia jest warta swojej ceny. „Przewodnik prawdziwych tropicieli – LATO” polecam wszystkim obecnym i przyszłym miłośnikom przyrody. Zapewniam, iż po lekturze tej książki można naprawdę wpaść w wir otaczającego nas świata zwierząt i roślin.

A. Homa

Holger Vetter: **Turtles of the World Vol. 1: Africa, Europe and Western Asia/Schildkröten der Welt Band 1: Afrika, Europa und Westasien**, 2nd ed. TERRALOG 1, Edition Chimaira, Frankfurt am Main, 2011, ISBN 978-3-930612-27-7, ss. 153, cena 34,80 €

Jest to poprawione i rozszerzone, dwujęzyczne wydanie pierwszego tomu w serii TERRALOG poświęconemu żółwiom afrotropikalnym i z Zachodniej Palearktyki. Pierwsze wydanie z 2002 r. miało 96 stron i 450 kolorowych fotografii, to zaś ma 153 strony i 590 zdjęć, z czego 370 jest nowych.

Pod względem różnorodności fauny żółwi właśnie ta część świata jest najbardziej interesująca. Szczególny rozkwit ewolucyjny żółwi lądowych widać zwłaszcza w Afryce Południowej, gdzie występuje aż 5 miniaturowych, endemicznych gatunków z rodzaju *Homopus* (z najmniejszym znanym żółwiem *H. signatus*), 3 gat. z rodzaju *Psammobates*, a także 4 z rodzaju *Kinixys*, *Chersina angulata* i *Stigmochelys pardalis*.

W obszernym wstępie autor przedstawił aktualne zmiany dotyczące systematyki tych gadów. Na uwagę zasługują przede wszystkim te, które zaszły w rodzinie Testudinidae. W porównaniu z pierwszym wydaniem np. 4 gatunki z rodzaju *Agrionemys* grupowane są obecnie w obrębie *Testudo horsfieldii*, *Centrochelys pardalis* teraz jest w rodzaju *Stigmochelys*, 3 gatunki z rodzaju *Dipsoschelys* w obrębie *D. dussumieri* (autor wyjaśnia też dlaczego użył tej nazwy a nie *Al-dabrachelys*), wreszcie 19 gatunków + 8 innych nie nazwanych form z rodzaju *Testudo* obecnie traktowanych jest ponownie jako podgatunki lub synonimy *T. graeca*, *T. hermanni*, *T. marginata* i *T. kleinmanni*.

W książce zamieszczono kolorowe zdjęcia 65 gatunków z rodzin Testudinidae (29), Trionychidae (6 + 2 introdukowane – *Palea steindachneri* na Mauritius i *Pelodiscus sinensis* na mokradła Guadalquivir w południowej Hiszpanii), Pelomedusidae (18), Podocnemididae (1), Geoemydidae (3), Emydidae (2 + 2 introdukowane – *Chrysemys picta* i *Trachemys scripta elegans* w wielu krajach europejskich, afrykańskich i Bliskiego Wschodu), Cheloniidae (5) i Dermochelyidae (1). Oprócz wizerunków żółwi są tu również zdjęcia siedlisk oraz 61 kolorowych map, pokazujących rozmieszczenie wszystkich gatunków i podgatunków. Każda fotografia uzupełniona jest symbolami rysunkowymi informującymi o wymogach hodowlanych.

Zarówno informacje o hodowli, które są bardzo ogólne, jak i możliwości identyfikacji na podstawie jedynie zdjęć, bez kluczy, nie zawsze będą pomocne, ale w wielu przypadkach wystarczające. Nie trzeba więc namawiać miłośników żółwi do kupna tego tomu jak i innych z tej serii.

Piotr Sura

Errata:

W nr 7–9, 2012 *Wszechświata*, w artykule o parku narodowym Donana do tekstu i opisu zdjęć wkradło się kilka pomyłek:

1. Str. 236, prawa kolumna, linia 5 i 6 pod ryc. 9 jest „(Lacerta lepida)” ma być „Timon lepidus (dawniej Lacerta lepida)”; linia 8 pod ryc. 9 i pierwsza pod ryc. 11, jest „(C. chalcides)” ma być „(Chalcides striatus)”.
2. Str. 236, w podpisie pod Ryc. 10 zamiast „Discoglossus pictus” ma być „Discoglossus galganoi”.
3. Str. 236, w podpisie pod ryc. 11, jest „Zaskroniec żmijowy (Natrix maura)” ma być „wąż Hemmorrhoids hippocrepitis”.
4. Str. 237, kolumna lewa, linia 5 pod ryc.12, zamiast „Discoglossus pictus” ma być „Discoglossus galganoi”.
5. Str. 237, kolumna lewa, linijka nad ryc.12. Wykreślić należy „oraz marmurkową (T.marmoratus)”.